

Dyrevelfærd: Ægproduktion

Til dig og din gruppe

Tal med din gruppe om dyrevelfærd. Billeder og spørgsmål kan give jer inspiration. I skal ikke nødvendigvis blive enige, men alle skal kommentere og tage stilling. I må gerne inddrage egne erfaringer.

- Hvad er god dyrevelfærd? I skal debattere i forhold til begreberne adfærd, sundhed og fysiologi.
- Hvem har ansvaret for, at dyr i menneskers varetægt har det godt? Ejeren? Dyrehandleren? Forbrugeren? Dyrlægen? Landmandens rådgivere? Politikerne i Danmark eller i EU?

- Er der forskel på jeres holdninger alt efter hvilke dyrearter, der er tale om?
- Er der forskel på holdninger i Danmark og holdninger til dyr andre steder i verden?
- Hvordan reagerer dyr på stress, angst, smerte og god trivsel i forhold til mennesker?

Fakta eller fordomme / TIP 13

Tip 13.

Du skal tage stilling til udsagnene. Mener du, at et udsagn er rigtigt, så sætter du et kryds i faktum. Er det forkert, så sæt et kryds i fordom.

TIP 13

Faktum

Fordom

	Faktum	Fordom
1. Man kastrer de små hangrise, for at de ikke skal være så aggressive, når de vokser op.		
2. Koens foder har betydning for smørrets farve.		
3. Høns lægger kun æg, hvis der er en hane i hønsegården.		
4. Køer i konventionelt landbrug kommer aldrig på græs.		
5. Svin mudderbader, fordi de kun i begrænset omfang kan svede.		
6. Økologiske æg er altid brune.		
7. Soen laver reder, når den skal have smågrise.		
8. En ko begynder altid at producere mælk, når den er voksen.		
9. Hvis en ko eller et svin er sygt og ikke kan reddes, så er det dyrlægen, som skal aflive dyret.		
10. Vildsvin har ikke krølle på halen.		
11. Køer får ikke horn, det får kun tyre.		
12. Tamsvinet har gennem bevidst avlsarbejde fået et ribben mere end vildsvinet, så der er mere bacon på et tamsvin.		
13. Smågrise har en patteorden hos soen. Hver gris har sin patte.		

Fordybelse og debat

I det danske samfund har vi de seneste 20 år haft løbende debat om dyrevelfærd. Danmark er et rigt land, og i modsætning til mange af verdens fattige lande har vi overskud til at udvikle produktionen i landbruget til gavn for både mennesker og dyr. Vores viden kan bruges andre steder i verden.

Opgave

Klassen skal nu gruppevis undersøge tre danske husdyrhold:

- slagtesvin
- malkekøer
- æglæggende høns

Hver gruppe undersøger én produktionsform inden for hvert af de tre husdyrhold. For eksempel undersøger en gruppe konventionelt malkekvæg, en anden gruppe økologisk malkekvæg osv. Sørg for at fordele så mange produktionsformer som muligt.

Hver gruppe skaffer viden om deres område og finder argumenter for netop denne produktionsform.

Tag udgangspunkt i dette:

- Hvordan lever produktionsdyrenes vilde slægtninge?
- Har landmanden problemer i staldene? Hvis ja, hvordan forsøges de afhjulpet? Hvordan tilgodeser han dyrenes behov i dagligdagen? Se på forhold omkring adfærd, sundhed og fysiologi.
- Hvordan kommer problemerne til udtryk hos dyrene?
- Hvem har ansvaret for at skabe velfærd for dyrene?
- Hvordan har udviklingen på området været? Hvilke tiltag i form af ændrede regler og love har myndighederne og andre foretaget?
- Er der prisforskelle på varer, som er produceret på forskellige vilkår, inden for jeres område? Undersøg evt. om man kan sammenligne priser på danske og udenlandske landbrugsprodukter.
- Hvem aftager danske landbrugsprodukter? Er det danske forbrugere, industrien til videre forarbejdning eller udlandet?

Til debatten skal I forberede en kort salgstale og argumentere for, at netop jeres produktionsform gør noget for dyrevelfærd. Find dokumentation for jeres påstande og holdninger i billeder og tal. Herefter skal I være klar til en debat om dyrevelfærd, og I skal være i stand til at besvare spørgsmål fra tilhørerne.

TIP

Stof til fordybelse

Hvis I har adgang til internettet, så kan I finde en linksamling på:

www.landbrug.dk/skole -> vælg **Dyrevelfærd** -> vælg **Materialesamlinger** -> vælg den produktionsform jeres gruppe arbejder med.

Spørg jeres lærer, om hun eller han evt. har lagt linkssamlingen på Elevintra. - Husk at skrive notater undervejs.

Tal med en landmand

Har I spørgsmål til jeres produktionsform? Kan en landmand svare på dem? Søg efter en landmand via internettet, hvis I ikke selv kender en. Ring til ham og spørg, om han vil svare på jeres spørgsmål.

Smag forskellen

Er der andre grupper i jeres klasse, som arbejder med samme landbrugsprodukter som jer?

Hvis ja, så kan I lave smagsprøver på varer, som er produceret under forskellige vilkår.

Sådan lever høner

REGLER	Skrabeæg	Fritgående høns	Økologisk ægproduktion	Burhøns
Høner pr. m ²	Maks. 9	Maks. 9	Maks. 6	Maks. 18
Flokstørrelse	Maks. 10.000	Maks. 10.000	Maks. 4.500 Fra 2010: maks. 3.000	Maks. 6 i et bur
Krav til adgang til udeareal	Nej	Ja	Ja	Nej
Krav til strøelse	Ja	Ja	Ja	Nej
Krav til reder	Ja	Ja	Ja	Nej
Krav til siddepinde	Ja	Ja	Ja	Nej
Krav om naturligt dagslys	Nej	Nej	Ja	Nej

Jf. gældende love og bekendtgørelser 2007

Avisklip:

Burhøns på retur

Stadig færre æg kommer fra burhøns.

Af Morten L. Handrup, Landbrugsavisen

18. maj 2007

Flere lande i EU er godt på vej til at nå EU's mål om helt at afskaffe burhøns i 2012. Senest har Østrigs sundhedsminister meddelt, at 70 procent af de æg, der produceres i landet, er fra høns, som ikke er i bur, og at burhøns vil blive forbudt fra 2009. Tilsvarende kommer 70 procent af de hollandske æg fra burfri høns. Halvdelen af de svenske og 40 procent af de danske æg er burfri.

30 procent af de tyske æg kommer fra burfri besætninger, og Tyskland vil også forbyde burhøns fra 2009.

Trods disse tendenser er EU's direktiv, der forbyder konventionelle bure fra 2012, på det seneste kommet i modvind, idet flere medlemslande og erhvervet har presset på for at få forbuddet udsat i op til ti år.

I USA har staten New Hampshire forbudt burhøns.

Avisklip: En æg-te stigning

FoodCulture / nr. 18 2007

Danskerne spiser flere æg, end de har gjort i mange år. En stor del af indtaget kommer fra fødevarer, hvor æg ofte er den 'usynlige' ingrediens.

Danskernes årlige forbrug af æg steg fra 2001 til 2005 med godt fire kilo pr. person. Det betyder, at hver dansker i 2005 spiste næsten 19 kg æg, hvilket er en hel del mere end vores skandinaviske naboer.

– Det svarer til, at hver dansker tygger sig igennem 300 æg hvert år. Forbruget er så højt, fordi æg er den 'usynlige' del af mange fødevarer som for eksempel brød og kager, forklarer økonom i Landbrugsraadet, Finn Christensen.

Og netop det usynlige æg har for alvor fundet vej til Danmark. På bare seks år er importen af udenlandske æg i form af æggepulver fordoblet. Pulveret bruges bl.a. i kager, kiks og koldskål.

Markedet er delt op

Danægs koncernchef, Jan Klarskov Henriksen, ser ikke noget problem i importen af æggepulver.

– I processen med at forarbejde æggepulver indgår en varmebehandling, og dermed udrykkes risikoen for at få salmonella, påpeger han. Og selv om koncernchefen gerne så, at de danske kvalitetsvarer brød igennem på markedet for forarbejdede æggeprodukter, tror han ikke rigtig på det:

– Markedet er delt op i et globalt og et skandinavisk marked. De forarbejdede ægprodukter handles på et globalt marked, hvor forbrugerne ser kvalitet og pris som en samlet pakke, og ofte går efter det billigste. Markedet for skalæg er derimod skandinavisk, fordi vi er langt foran i bekæmpelse af salmonella, forklarer Jan Klarskov Henriksen.

Salmonellafri Skandinavien

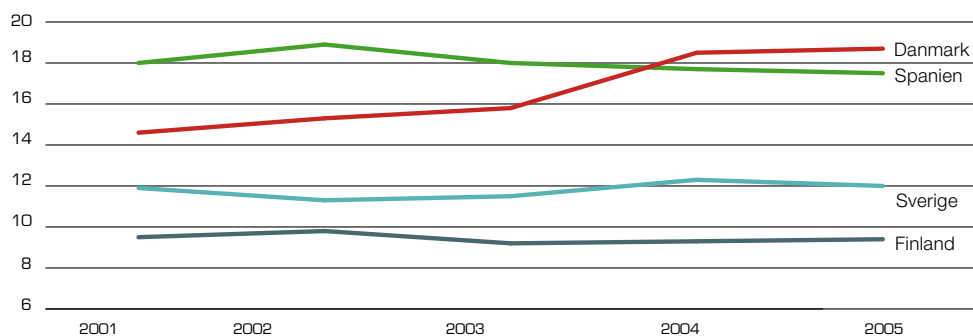
Danmark og de øvrige skandinaviske lande har gennem en lang årrække brugt betydelige ressourcer på at bekæmpe salmonella og andre sygdomme fra æg. Det betyder, at risikoen for at få salmonella fra et dansk æg er nærmest ikke-eksisterende, mens den i f.eks. Sydeuropa eller Indien ligger på mellem 30 og 40 pct. Men udgifterne til at bekæmpe sygdomme betyder, at prisen for de danske forarbejdede æggeprodukter er noget højere end prisen for de udenlandske produkter. Og det har mange gange stor betydning.

– Hvis kunderne blot går efter et standardæggepulver, så er prisen ret afgørende for, om de vælger et dansk eller et udenlandsk produkt. Men de produkter, vi laver, er af en højere kvalitet, så hvis en kunde leder efter noget andet end et standardprodukt, er det en god idé at rette blikket mod Skandinavien, slutter Jan Klarskov Henriksen.

msh

Forbruget af æg pr. indbygger i kilo

Kilde: ZMP Marktbilanz 2006

Avisklip: Buræg er igen populære

FoodCulture / nr. 03 2006

Efter i en årrække at have oplevet en regulær forbruger-boycot, kan danskeægproducenter igen melde om stigende butikssalg af buræg.

De danske forbrugere er igen begyndt at lægge buræg i kurven, når de er i supermarkedet. Tal fra Det Danske Fjerkræraad viser, at markedsandelen for buræg er steget støt siden 2001. Det er sket på bekostning af æg fra fritgående høns og skrabeæg. 59 pct. af de æg, der bliver solgt i detailbutikkerne, er i dag fra burhøns.

Tendensen kan også genkendes hos Danmarks største ægproducent Danæg. Og her overrasker det, at buræg igen er på vej frem:

– Vi har mærket en stigende interesse for buræg de seneste år, hvilket er meget mod forventning. Der er jo mange kritiske røster om produktionen af buræg. Men vi må konkludere, at der er en gruppe, der råber op, mens flertallet køber dem alligevel, siger Danægs salgs- og marketingchef Niels Øfjord.

Vil helst være foruden

Hos forbrugerorganisationen Danmarks Aktive Forbrugere vækker det ikke jubel, at danskerne igen køber flere æg fra burhøns:

– Jeg synes, det er meget beklageligt. Jeg tror, at alle – både producenter og forbrugere – helst ville være den produktionsform foruden, hvis det kunne lade sig gøre, siger kampagneleder Jeppe Juul.

Han har dog en forklaring på, hvorfor der igen er salg i buræg: – Det er et udtryk for uvidenhed, og ikke fordi man er ligeglad med dyrevelfærd. Tidligere var der stor fokus på buræg, og da faldt forbruget også kraftigt. Mange nye forbrugere kender ikke til problemerne ved buræg. Hvis de vidste, hvordan det forholder

sig på gårdene, ville de ikke købe den slagsæg. Det er ikke sådan, de ønsker, deres madvarer bliver produceret, bedyrer Jeppe Juul.

For at forhindre det stigende salg af buræg efterlyser Danmarks Aktive Forbrugere mere information om produkterne:

– Detailkæderne har ikke pligt til at informere om de præcise produktionsforhold, men de fleste kæder hævder jo at have en politik på området. Derfor ville det være klædeligt, om de øgede fokus på produktionsformerne, opfordrer Jeppe Juul.

Forbrugerne bestemmer

Hos Coop, der står bag kæder som Irma, SuperBrugsen og Kvickly, mener man ikke, at supermarkederne skal deklarere mere. Informationschef Jens Juul Nielsen forklarer, at man allerede nu oplyser forbrugerne meget klart om, hvad de lægger i indkøbsvognen, og han mener ikke, at det er butikernes ansvar at prædike om, hvilke æg danskerne skal købe:

– I sidste bestemmer forbrugerne jo selv, hvad de putter i munden. Vi lader vores kunder vælge. Hvis en del kunder ønsker at købe buræg, så vil vi ikke fravælge den mulighed for dem. Det er jo en etisk stillingtagen, som vi ikke skal tage for forbrugerne, fastslår han.

Jens Juul Nielsen oplyser, at man fremover vil kunne finde alle former for æg i Coops butikker, undtagen i Irma, hvor man ikke fører buræg.

jvc

Lovgivning flytter produktion

Debatten om burhøns betød, at Danmark strammede op på reglerne. Mange brug lukkede ned, fordi kravene om plads gjorde det svært at få økonomien til at hænge sammen. Men danske forbrugere køber stadig masser af buræg. I dag importerer vi bare æggene fra andre lande i EU, hvor der ikke stilles samme krav til producenterne.

Interview

Interview med Jette Jørgensen der er ægproducent (økologisk)

Jette startede som økologisk ægproducent i 1995. På gården er der 9.000 høner, som lægger 2,2 mio. æg om året.

Gården passer hun sammen med sin mand Bent og en deltidsansat medhjælper. I perioder er der en person fra Kosovo i landbrugspraktik. Jette og Bent har en datter og en søn.

Hvorfor har du valgt at producere økologiske æg?

Valget faldt på høner, da vi skulle etablere os. Det er den produktion, der tiltaler os mest.

Vi har mulighed for at tilgodese dyrenes naturlige behov, og det er dejligt at se, at de har det godt. Den faglige udfordring er større, når tingene skal fungere uden brug af kunstige tilsætningsstoffer og pesticider. Her tænker jeg også på, hvad jeg gerne vil give videre til mine børn og børnebørn. Jeg vil gerne gøre en ekstra indsats, hvis det får deres fremtid til at se lys ud.

Hvad gør du for at tilgodese hønernes velfærd?

Vi har indrettet et hønsehus, hvor dyrene kan skrabe, og der er løbegårde med tag. Hønerne får grovfoder som korn, gulerødder og roer. Det er god beskæftigelsesterapi, når de bruger energi på at hakke det i stykker og tygge det igennem. Det nyeste er vores æbleplantage, hvor hønerne kan lege skjul, og hvor vi håber, at de kan være med til at holde skadevoldere væk.

Når de har nok at få tiden til at gå med, så undgår vi kannibalisme. På den anden side må vi heller ikke stresser dyrene. Så balancen er, at de er aktive og samtidig har et roligt og godt miljø. Det kræver, at vi hele tiden skal være over dem. Det drejer sig om management, hvilket vil sige, at vi passer, plejer og observerer.

Hvad afgør prisen på æg?

I bund og grund handler det om efterspørgsel. Nogle æg er dyrere at producere end andre. Og det giver en merpris, når de skal sælges. For eksempel er økologisk foder dyrere end andre typer af foder. Det koster også ekstra penge at give hønerne adgang til udearealer. Det afspejler sig i prisen, når vi skal sælge

vores æg. Mine økologiske æg er derfor dyrere at fremstille end de tre andre typer af æg – buræg, skrabeæg og frilandsæg.

Hvad skal ændres, hvis hønerne skal have det endnu bedre?

Vi har været igennem en proces igennem flere år, og vi er ovre de værste problemer. Vi er nået meget langt med at sikre gode vaner og forhold for dyrene.

Den største trussel er globale sygdomme. Når det handler om fugleinfluenza, så kommer dyrene indenfor, når der er risiko for smittefare via luften. Det har til gengæld den ulykkelige konsekvens, at dyrene får et afbræk i deres naturlige adfærd. De er vant til at gå udenfor og skal pludselig omstille sig til indeklimaet.

Vi er dygtige til at omstille os og hurtige til at få tjek på tingene. Derfor er vi klar til morgendagens udfordringer.

Hvad betyder 14–16-årige elevers meninger om dyrevelfærd?

Hver aldersgruppe har deres betydning. Børn i almindelighed er opmærksomme på, at dyrene har det godt. Men der er desværre også en del børn, der ikke ved, hvad vi laver på landet.

Jeg tager jævnligt ind på den lokale skole og fortæller om vores dyr. Og mange af klasserne har været på besøg hos os. Det er rart at tale med dem og vise dem, hvordan dyrene har det. Er de unge seriøse, så skal vi lytte til dem og deres holdninger.

tag

TIP

Spiller du med i Bedriften, kan du:

- blogge med Jette
- læse mere om hendes høner og æbleplantage
- se en film, hvor hun fortæller om ægproduktionen og sine høner.

Hvis du ikke har spillet Bedriften i din klasse, så kan du selv hente spillet på www.bedriften.dk.

Vælg BedriftenBasis som er en gratis udgave af spillet.